

Onderwerp

Vaststellen Programma duurzaamheid Geldrop-Mierlo

Beslispunten

1. Bijgevoegd programma duurzaamheid vast te stellen
2. De geraamde budget- en capaciteitsvraag op te nemen in de kadernota 2024-2027
3. De eventuele overschotten op het programma duurzaamheid per jaar te storten in de reserve Duurzaamheid bij de jaarrekening

Inleiding

De laatste jaren is er veel aandacht voor duurzaamheid. Hierbij ligt de focus vaak op energie. Zo is in 2015 het Klimaatakkoord van Parijs gepresenteerd en is in 2019 het Nederlandse klimaatakkoord gesloten en is in 2020 de Klimaatwet in werking getreden. Onze gemeente heeft daarnaast meegewerkt aan de Regionale Energiestrategie (RES) van de Metropool Regio Eindhoven (MRE). Hierin staat hoe wij als regio zullen werken aan de energietransitie.

Maar ook de thema's biodiversiteit, circulariteit en klimaatadaptie krijgen nu steeds meer aandacht en er worden ook binnen deze thema's landelijke doelstellingen geformuleerd.

Er gebeurt dus veel binnen het thema duurzaamheid. Daarnaast is recent de Visie op Geldrop-Mierlo 2040 vastgesteld en wordt binnenkort de omgevingsvisie Geldrop-Mierlo vastgesteld. Deze nieuwe ontwikkelingen vragen om een uitwerking van wat wij als gemeente op het gebied van duurzaamheid doen. Daarom hebben wij een programma duurzaamheid opgesteld.

In dit programma wordt aansluiting gezocht bij de meest recente landelijke doelen, de Visie op Geldrop-Mierlo 2040, de omgevingsvisie en de Strategie 2023-2026. Dit betekent dat we in dit programma verder uitwerken hoe onze gemeente er op het gebied van duurzaamheid in 2050 moet uitziet. Aan de hand hiervan bepalen we wat we de komende vier jaar moeten bereiken om op de route te blijven voor 2050.

Het programma duurzaamheid is tweemaal beeldvormend in de commissie Ruimte besproken: 23 juni 2021 en 4 oktober 2021.

Wat willen we bereiken

2050 is nog ver weg. We weten nu nog niet wat er in 2050 mogelijk zal zijn. De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid staan niet stil. Tussen nu en 2050 zullen inzichten wijzigen en nieuwe innovaties ontwikkeld worden. Als we nu dus een uitgewerkt plan zouden maken voor de hele route tot 2050 dan weten we zeker dat dat snel ingehaald zal worden door de actualiteit en innovaties. Daarom werken we met een stappenplan; we schetsen onze visie voor de verre toekomst, maar werken dit plan gedurende de tijd uit in concrete stappen. In dit programma beschrijven we wat we in de periode 2023-2026 gaan doen om op de route naar onze visie voor 2050 te blijven.

We kunnen echter niet alles doen. Dit betekent ook dat we moeten bepalen waar onze focus zal liggen de komende vier jaar en dat we keuzes moeten gaan maken in wat we wel en niet gaan doen. In dit programma geven we daarom aan waar onze focus de komende vier jaar zal liggen. Dit programma wordt daarmee onze routekaart tot en met 2026.

Aan de hand van de keuzes die we in het beleidsgedeelte van het programma duurzaamheid maken hebben we een uitvoeringsagenda opgesteld. Hierin leggen we vast welke projecten we gaan uitvoeren om onze doelen waar te maken.

Argumenten

1.1 De noodzaak om te verduurzamen is zeer urgent

We kunnen er niet om heen dat het klimaat verandert. De gemiddelde temperatuur stijgt, we hebben steeds vaker te maken met extreem weer, onze biodiversiteit neemt af en grondstoffen raken uitgeput. De gevolgen zijn vaak onomkeerbaar. We moeten nu dus ingrijpen om veel erger te voorkomen.

1.2 Hiermee zetten we de volgende stap richting een duurzaam Geldrop-Mierlo

Ons lange termijn doel is om een duurzame gemeente te zijn: CO2-neutraal, circulair, klimaatadaptief en biodivers. In het programma duurzaamheid leggen we vast wat de komende vier jaar gaan doen om deze lange termijnambitie te bereiken.

1.3 De doelstellingen in het programma duurzaamheid zijn concreet en haalbaar

Verduurzaming is belangrijk. We willen daarom ambitieus zijn in onze doelen. Belangrijk is daarbij wel dat de doelen haalbaar lijken. Doelen waarvan onze inwoners niet geloven dat ze bereikbaar zijn kunnen juist verlamdend werken. We hebben er daarom voor gekozen onze lange termijn ambitie op te breken in kleinere, haalbare stappen. Deze hebben we zo veel mogelijk concreet en meetbaar gemaakt zodat we onze inwoners ook kunnen laten zien wat we met zijn allen bereikt hebben op het gebied van verduurzaming.

1.4 Zo is duidelijk wat er de komende jaren op het gebied van duurzaamheid gaat gebeuren

In het programma duurzaamheid geven we aan waar de komende vier jaar de focus van de gemeente zal liggen. Het is namelijk niet mogelijk om overal tegelijk mee aan de slag te gaan. Zo weten onze inwoners wat ze van de gemeente kunnen verwachten. Zo leggen we bijvoorbeeld de komende jaren de focus op het opwekken van duurzame energie door zonnepanelen op daken en niet door het realiseren van windmolens. Binnen het thema klimaatadaptatie gaan we eerst aan de slag met het oplossen van wateroverlast op de plekken waar de grootste problemen zitten en daarna focussen we pas meer op het tegengaan van hittestress.

1.5 In het programma hebben we de input van onze inwoners en ondernemers meegenomen

De verduurzaming van onze gemeente is alleen mogelijk als we daar allemaal aan bijdragen. De gemeentelijke organisatie kan dat niet alleen. Inwoners, verenigingen en bedrijven zullen allemaal een steentje moeten bijdragen. Hierin kunnen we hen wel faciliteren. Het is dan ook heel belangrijk dat we in onze plannen rekening houden met wat zij willen en kunnen. Voor dit programma hebben we dan ook breed input opgehaald en verwerkt van onze inwoners en ondernemers.

2.1 Voor de periode 2024-2026 is er voor de uitvoering extra capaciteit en budget nodig

Zoals uit de exceltabel van de uitvoeringsagenda blijkt is er vanaf 2024 meer inzet nodig dan op dit moment aanwezig is. Er is extra formatie nodig voor de onderdelen duurzaamheid (circa 1,7 fte), biodiversiteit (circa 1 fte) en klimaatadaptatie (0,5 fte). Zonder deze extra capaciteit en budget is het voorliggende programma duurzaamheid niet uitvoerbaar.

Kanttekeningen

1.1 De ambities voor de langere termijn zijn minder concreet dan voor 2026

Het is onmogelijk nu al met zekerheid te zeggen wanneer we onze lange termijn ambities van een biodiverse, circulaire, klimaatadaptieve en CO2-neutrale gemeente kunnen realiseren. In de vorige nota is de ambitie vastgelegd om in 2040 als gemeente energieneutraal te zijn. Uit de zogenaamde

houtskoolschets (zie bijlage 3 bij dit programma) die we voor dit programma gemaakt hebben wordt duidelijk dat dit met de nieuwe beschikbare mogelijkheden niet realistisch is. Toekomstige innovaties kunnen echter mogelijk voor verandering zorgen. We weten dat nu simpelweg nog niet. In dit programma hebben we er daarom voor gekozen om de nadruk te leggen op de periode die we nu wel kunnen overzien: de komende vier jaar. Hiervoor stellen we concrete meetbare doelen. Voor de langere termijn sluiten we aan bij de landelijke doelstellingen, maar we zetten ons in om daar waar dat mogelijk is onze lange termijn ambities al eerder te realiseren.

1.2 We moeten keuzes maken in waar we de komende vier jaar op focussen

We realiseren ons dat we er nog heel veel moet gebeuren om als gemeente biodivers, circulair, klimaatadaptief en CO₂-neutraal te worden. Daarbij geldt natuurlijk dat hoe sneller we dit bereiken hoe beter. Helaas is het niet mogelijk om alles wat er moet gebeuren om dit lange termijn doel te bereiken tegelijk op te pakken. We worden hierin beperkt door de capaciteit en het budget dat we als gemeente beschikbaar hebben. Maar we kunnen onze inwoners en ondernemers ook niet vragen om overal tegelijk mee aan de slag te gaan en overal tegelijk in te investeren. We moeten dus wel keuzes maken in waar we als eerste mee aan de slag gaan.

1.3 werken met programma's is nog nieuw

Voor het werken met programma's is 2023 een overgangsjaar. Het programma duurzaamheid was voorheen de nota duurzaamheid. Omdat het vertrekpunt een bestaand beleidsstuk is, dat vervolgens omgevormd is naar een programma, zal de opbouw mogelijk wat afwijken van toekomstige programma's. We zijn namelijk al doende aan dit instrument aan het ontwikkelen. Wat we met dit programma geleerd hebben, nemen we mee bij het opstellen van toekomstige programma's. Omdat dit stuk prioriteit heeft voor de raad, wilden we echter niet wachten totdat de definitieve vorm van programma's uitgekristalliseerd is. In de toekomst is het dus goed denkbaar dat dit stuk geactualiseerd gaat worden om aan te sluiten bij de manier waarop wij onze programma's opstellen.

1.4 de doelen in dit programma zijn gewijzigd ten opzichte van de doelen in de strategie 2023-2026

Voor elk programma zijn de doelen zoals ze in de strategie 2023-2026 zijn geformuleerd het vertrekpunt. Bij het voorleggen van (het beleidsdeel van) een programma aan de raad zal steeds worden gekeken welke actualisatie van doelen nodig is. In het geval van dit programma duurzaamheid zien we kans om in de doelen een beter onderscheid aan te brengen tussen hoofddoelen en subdoelen. Dat betekent dat de doelen vanuit de strategie 2023-2027 onverminderd blijven bestaan, maar dat we in sommige gevallen een bovenliggend doel hebben neergezet. Met de actualisatie van de strategie naar de strategie 2024-2027 medio 2023 landen de hoofddoelen hierin.

2.1 de kosten en capaciteit voor de uitvoering van het amendement zijn nog niet bekend

Bij de begrotingsbehandeling heeft uw raad het amendement aangenomen dat niet 30% maar 50% van de panden in Geldrop-Mierlo energielabel A of B moeten hebben. Bij het opstellen van de uitvoeringsagenda is geen rekening gehouden met deze aanscherping. Op dit moment hebben 4.535 panden een energielabel A of B (dit is circa 20% van alle panden). Wij verwachten dat het zeer lastig zal worden om zo veel pandeigenaren (circa 6.400) te verleiden hun pand te verduurzamen (als deze versnelling al uitvoerbaar is binnen vier jaar gezien de tekorten aan materialen, installaties en vakmensen om deze werkzaamheden uit te voeren). Hiervoor zullen dus zeer aantrekkelijke stimulerings- en subsidieregelingen en ondersteuning en begeleiding van pandeigenaren opgezet moeten worden. Wij verwachten dat voor de uitvoering van deze versnelling zeer veel budget en capaciteit nodig zal zijn. Wij willen daarom in 2023 laten onderzoeken wat nodig is om de doelstelling van 50% label A of B in 2026 te bereiken. Het budget en de capaciteit die dit vraag zullen we meenemen in de volgende begroting. Dit betekent dat we in de uitvoeringsagenda voor de jaren 2024-2026 geen inschatting kunnen maken en daarom een pm post hebben opgenomen.

Wat gaan we daarvoor doen

Nadat het programma is vastgesteld gaan wij de monitoring van het programma verder uitwerken. Op dit moment zijn er alleen voor het thema Energie kwantitatieve gegevens op gemeente niveau beschikbaar. Voor de overige thema's (Klimaatadaptatie, Circulariteit en Biodiversiteit) zijn er helaas onvoldoende kwantitatieve gegevens beschikbaar om op deze thema's te monitoren. We gaan daarom onderzoeken hoe wij voor deze andere thema's de ontwikkeling kunnen monitoren.

Daarnaast maken een publieksversie van het programma en een communicatiestrategie. Een belangrijke taak is om de bewustwording over duurzaamheid te vergroten. Het is belangrijk dat onze communicatie aansluit bij de leefwereld van onze inwoners. Daarom gaan we onderzoeken op welke verschillende manieren we het beste over duurzaamheid kunnen communiceren. We vragen onze inwoners wat er bij hun leeft en waar wij ze als gemeentelijke organisatie mee kunnen helpen. Dit doen we via de gebruikelijke kanalen, maar we kijken daarnaast hoe we onze inwoners nog meer kunnen bereiken. Hierbij proberen we nieuwe methoden uit. Want alleen met de gebruikelijke kanalen komen we er niet.

Wat mag het kosten

In de tabel bij de uitvoeringsagenda is per activiteit een inschatting gemaakt van de kosten. Deze kosten zijn verdeeld naar de taakvelden duurzaamheid, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Kosten waarvoor al specifiek budget beschikbaar is gesteld is hierin niet meegenomen (bijvoorbeeld gelden energiearmoede of gelden uit GRP voor klimaatadaptatie). Dit levert de volgende budgetvraag op:

	2023	2024	2025	2026
Duurzaamheid	510.125	768.971	729.768	724.518
Biodiversiteit	0	169.300	227.300	208.900
Klimaatadaptatie	0	300.000	312.500	312.500
Uitwerking amendement	50.000	PM*	PM*	PM*
Extra inhuur duurzaamheid	75.000	0	0	0
Extra capaciteit	0	288.000	288.000	288.000
totaal	635.125	1.526.271	1.557.568	1.533.918

* kosten uitwerking amendement zijn niet in dit totaal meegenomen.

De kosten voor de uitvoering van het amendement dat in 2026 50% van de panden energielabel A of B moeten hebben zijn nog niet bekend. We hebben voor 2023 budget opgenomen voor een onderzoek naar wat wij moeten doen om dit doel te kunnen behalen. Op basis van dat onderzoek zal voor de periode 2024-2026 aanvullende budget gevraagd worden voor de uitvoering hiervan.

Daarnaast is er voor 2023 voor duurzaamheid en de uitwerking van het amendement rekening gehouden met extra inhuur à circa 750 uur. Er is namelijk onvoldoende capaciteit om alle geplande activiteiten binnen de huidige bezetting uit te voeren.

Voor de periode na 2023 wordt een structurele uitbreiding van het aantal fte voorgesteld. In de tabel bij de uitvoeringsagenda is per activiteit een inschatting gemaakt van de benodigde capaciteit. Deze capaciteit is verdeeld over duurzaamheid, biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Raadsvoorstel

Het gaat om de volgende uitbreiding:

	2024 en daarna
Duurzaamheid	1,7 fte
Biodiversiteit	1,0 fte
Klimaatadaptatie	0,5 fte
Uitwerking amendement	PM
Totaal	3,2 fte

In de begroting zijn reeds middelen opgenomen om dit beleid te kunnen uitvoeren of er zijn middelen toegezegd vanuit het Rijk ter dekking van dit programma. Wij hebben de komende jaren de volgende budgetten beschikbaar:

	2023	2024	2025	2026
6740004 Duurzaamheidsbeleid	120.892	131.892	137.892	138.892
70042 Onderzoeksbudget Energietransitie	18.932	0	0	0
70068 Onderzoekskosten bestaande woningen aardgasvrij	71.563	15.000	15.000	15.000
Reserve duurzaamheid	100.000	0	0	0
Uitvoeringsmiddelen klimaat- en energiebeleid rijk*	711.158	717.609	724.060	724.060
Nationaal isolatieprogramma**	330.025	188.245	188.245	188.245
Totaal	1.352.570	1.052.746	1.065.197	1.066.197

* Alleen voor 2023 is het definitieve bedrag bekend. Gezien de bedragen die het rijk jaarlijks reserveert voor uitvoeringsmiddelen klimaat- en energiebeleid is het aannemelijk dat wij in ieder geval nog tot 2030 jaarlijks minimaal € 700.000 zullen ontvangen. De bedragen in 2024 en 2025 zijn de minimale bedragen. Voor 2026 gaan we voor nu uit van de bedragen 2025.

** Deze informatie komt uit de consultatieversie van deze regeling en kan mogelijk nog wijzigen. Om aanspraak te kunnen maken op deze gelden moet de gemeente nog een aanvraag indienen (kan naar verwachting vanaf 1 maart 2023). Wij kunnen alleen over dit budget beschikken als de aanvraag ook toegekend wordt. We zijn hier uitgegaan van maximale bedragen. Voor de periode na 2024 is het nog onzeker of deze regeling doorloopt. Voor nu gaan we er van uit dat dat wel zo is.

Dit betekent dat er voor 2023 voldoende budget aanwezig is. Voor de periode daarna is er extra budget benodigd om het programma te kunnen uitvoeren. We gaan er hierbij vanuit dat ook in 2026 het rijk minimaal € 700.000,- beschikbaar zal stellen.

In de kadernota 2024-2027 zullen de volgende budgetten aangevraagd worden:

	2024	2025	2026	2027
Benodigd	1.526.271	1.557.568	1.533.918	1.533.918
Reeds beschikbaar	1.052.746	1.065.197	1.066.197	1.066.197
Saldo	-473.525	-492.371	-467.721	-467.721

De financiële consequenties zullen in de kadernota 2024-2027 verwerkt worden. Op die manier kan een integrale afweging gemaakt worden. Kanttekening is wel dat als de budgetten dan niet worden toegekend, niet het gehele programma uitgevoerd kan worden.

Mocht er budget in een bepaald jaar over blijven, omdat bijvoorbeeld taken doorschuiven in tijd, wordt in het raadsvoorstel voorgesteld deze overschotten te storten in de reserve duurzaamheid, zodat de benodigde budgetten binnen het programma blijven. Eventuele tekorten kunnen dan ook met de reserve worden verrekend. De verwachte eindstand van de reserve op 31 december 2022 bedraagt € 295.472,-. Deze reserve zal naar verwachting in 2023 verder groeien aangezien in 2023 de geraamde inkomsten hoger zijn de geraamde kosten. De reserve kan dan gebruikt worden voor de posten die nu nog op PM staan en om verschuivingen in de planning en eventuele financiële tegenvallers op te vangen.

Duurzaamheid

De duurzaamheidsnota geeft aan wat onze doelen zijn op het gebied van duurzaamheid en waar de komende 4 jaar de focus zal liggen.

Burgerparticipatie

Bij het tot stand komen van het programma duurzaamheid hebben we diverse partijen betrokken om mee te denken en te komen tot een breed gedragen visie. Dit hebben we op drie momenten gedaan:

- Tijdens het opstellen van de nota in open gesprekken, zodat de input van de stakeholders meegenomen kan worden.
- Na het afronden van het concept begin 2022, zodat deze getoetst kon worden door de stakeholders.
- Na omvorming van het concept naar het voorliggend programma duurzaamheid (inclusief uitvoeringsagenda), zodat deze getoetst kon worden door de stakeholders.

De volgende partijen hebben wij gevraagd om input te geven:

- Platform Duurzaam Geldrop-Mierlo (met daarin IVN Geldrop, IVN Mierlo, Milieudefensie, Morgen Groene Energie, Stichting Klimaatgesprekken, Stichting huurdersbelangen Geldrop-Mierlo)
- Ondernemersplatform
- Woningcorporaties
- Stichting huurdersbelangen Geldrop-Mierlo
- Buurkracht
- Energiehuis Slim Wonen
- Jongerenraad (hebben zich afgemeld)
- Seniorenbelangen Geldrop-Mierlo (hebben zich afgemeld voor de sessies tijdens het opstellen van de nota, maar hebben wel input gegeven op het concept)

- Enexis (na opstellen concept)
- Waterschappen (na opstellen concept)
- Provincie (na opstellen concept)

Daarnaast hebben we een informatieavond voor inwoners georganiseerd. Deze is gepubliceerd in Middenstandsbelangen, Thuis in Mierlo en op onze website.

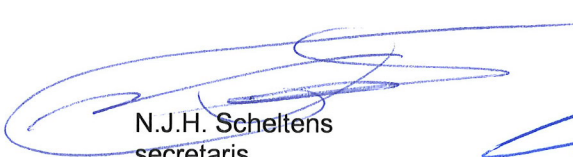
Evaluatie

Onderdeel van de vervolgstappen na vaststelling van dit programma is het verder uitwerken van de monitoring en evaluatie van dit programma. Zoals beschreven zijn voor de thema's biodiversiteit, circulariteit en klimaatadaptatie op dit moment onvoldoende kwantitatieve gegevens beschikbaar. Kwantitatieve jaarlijkse monitoring is op dit moment dus voornamelijk mogelijk binnen het thema Energie. Wij gaan voor monitoring op het gebied van duurzaamheid een dashboard opzetten dat gemeentebreed beschikbaar is. Dit dashboard breiden we uit zo gauw kwantitatieve monitoring ook opgezet is voor de thema's klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit. Wij zullen uw jaarlijks verslag doen van de voortgang van de uitvoering van dit programma.

Bijlagen:

1. Programma Duurzaamheid Geldrop-Mierlo - Beleidsdeel
2. Programma Duurzaamheid Geldrop-Mierlo - Uitvoeringsagenda
3. Programma Duurzaamheid Geldrop-Mierlo – Tabel Uitvoeringsagenda
4. Bijlage 1 Programma Duurzaamheid - Infographic
5. Bijlage 2 Programma Duurzaamheid - Evaluatie duurzaamheidsnota 2016 – 2019
6. Bijlage 3 Programma Duurzaamheid - Houtskoolschets
7. Bijlage 4 Programma Duurzaamheid - Input stakeholders

Geldrop, 13 december 2022

N.J.H. Scheltens
secretaris

J.C.J. van Bree
burgemeester